

СВІТОВИЙ ДОСВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕДІАЦІЇ

WORLD EXPERIENCE OF FUNCTIONING OF MEDIATION

Кравчик М.Б., к.ю.н.,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Львівський національний університет імені Івана Франка

Стаття присвячена дослідженню сутності й механізму проведення процедури медіації, досвіду європейських країн і проблем правового регулювання в Україні. Проаналізовано історичний аспект розвитку медіації, розкрито й детально розглянуто проблеми правового регулювання процедури в Україні, тлумачення поняття, ознак і принципів медіації. Проведено дослідження історичного розвитку вирішення конфлікту шляхом переговорів і здійснено аналіз досвіду функціонування медіації в європейських країнах. У більшості випадків люди проявляють бажання домовитись, аби врегулювати конфлікт і дійти позитивного рішення шляхом переговорів – це сприяє його кращому й швидкому розв'язанню в порівнянні із судовим розглядом. Змагальність сторін під час вирішення спору не лише погіршує відносини між сторонами, але й потребує великих матеріальних затрат, витрачання часу й сил, і також своєю чергою рішення суду позитивне лише для однієї сторони, а в певних випадках не влаштовує жодну зі сторін. Власне, для вирішення конфлікту між сторонами слід використовувати альтернативне врегулювання спору, яким саме і є медіація. Нерідко для врегулювання конфлікту між конфліктуючими сторонами необхідна допомога третьої сторони – медіатора. В умовах сьогодення медіація перебуває на етапі становлення та набуває особливої актуальності в суспільстві. Медіацію можна розглядати у двох аспектах: як соціальне явище та як правове. Як соціальне явище вона вже існує давно, адже її можна тлумачити як філософію, в основі якої лежить мирне й компромісне вирішення спорів умінням знайти компроміс між конфліктуючими сторонами. Щодо правового аспекту, то це явище має чіткий історичний відлік. Більшість науковців схиляється до думки, що законодавче становлення медіації датується з 1976 року після конференції на честь Роско Паунда в Сан-Пауло. У всіх історичних періодах можна відстежити приклади застосування медіації.

В Україні початки застосування медіації припадають на кінець 80-х – початок 90-х років ХХ століття. Проте в цей час медіація не набуває широкого застосування. Однак, незважаючи на тодішню складну політичну й економічну ситуацію, медіація все ж таки мала вплив на нове українське законодавство. У 2014 році Україна закріпила свої прагнення в Конституції України й встановила свій вектор руху на міжнародній арені. Було створено нову громадську організацію «Національна асоціація медіаторів України», метою якої став розвиток і впровадження, а також поширення медіації як Євроінтеграційного процесу. У 2017 році цією громадською організацією було розроблено «Кодекс етики медіатора», в основі якого лежали міжнародно-правові акти, які, власне, сприяли врегулюванню діяльності медіаторів.

Процес становлення та впровадження медіації в Україні просувався сповільненими темпами. Проте така процедура набула свого порядку здійснення та встановленої послідовності.

Ключові слова: медіація, медіатор, конфлікт, спір, учасники медіації, переговори, альтернативне врегулювання спору.

The article is sanctified to research of essence and mechanism of realization of procedure of mediation, experience of the European countries and problems of the legal adjusting in Ukraine. The historical aspect of development of mediation is analysed, it is exposed and in detail the analysis of problems of the legal adjusting of procedure is conducted in Ukraine, interpretation of concept, signs and principles of mediation. A study of historical development of permission of conflict is undertaken by negotiations and the analysis of experience of functioning of mediation is carried out in the European countries. In most cases people show a desire to agree, if settle a conflict and come to the positive decision by negotiations is promotes him to the best and rapid decision in comparing to the judicial trial. The contentiousness of parties at the decision of dispute not only worsens relations between parties but also needs heavy material tolls, expense of time and forces, and also in turn a decret is positive only for one side, and in certain cases arranges none of parties. Actually for permission of conflict between parties it follows to use the alternative settlement of dispute, that is mediation. Quite often for the settlement of conflict between conflicting parties necessary help of the third party – neurohumor. In the conditions of present time of mediation is on the stage of becoming and acquires the special actuality in society. Mediation can be examined in two aspects – as the social phenomenon and as legal. As social she already exists a long ago, in fact she can be interpreted as philosophy that a peaceful and compromise decision of spores is the basis of, by ability to find a compromise between conflicting parties. In relation to a legal aspect, then this phenomenon has the clear historical counting out and most scientists abandon oneself to the idea, that the legislative becoming of mediation is dated from 1976 after a conference in honour Rosco Paund in San-Paulo. In all historical periods it is possible to track examples of application of mediation. In Ukraine, beginning of application of mediation are on the end of 80th beginning of 90th of XX century. About that at this time mediation does not acquire wide application. However without regard to an of that time difficult political and economic situation, mediation however had an influence on the new Ukrainian legislation. In 2014 Ukraine fastened the aspirations in Constitution of Ukraine and set the vector of motion in the international arena. New public organization was created the “National association of neurohumors of Ukraine” development and introduction, and also distribution of mediation, became the aim of that in quality of the Eurointegration process. In 2017 by this public organization “Code of ethics of neurohumor” was worked out, in international law acts that assisted the settlement of activity of neurohumors actually lay in carcass of that.

Becoming and introduction of mediation in Ukraine moved up slow rates. However this procedure purchased the order of realization and purchased the set sequence.

Key words: mediation, neurohumor, conflict, dispute, participants of mediation, negotiations, alternative settlement.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження правових питань і механізмів вирішення конфлікту шляхом переговорів вслякко сприяє кращому й швидкому його розв'язанню. Змагальне вирішення спору може не лише загострити й погіршити відносини між сторонами, але й вимагає великих матеріальних затрат, чимало сил і часу. Тому для вирішення конфлікту (спору) і застосовується альтернативне врегулювання спорів, одним з яких є медіація. У багатьох випадках для поладження конфлікту між сторонами необхідна поміч третьої сторони – медіатора. На сучасному етапі інститут медіації перебуває в умовах становлення та потребує особливої уваги науковців до всестороннього його дослідження та обґрунтування, а сама медіація набуває особливої актуальності.

Можна визначити основне призначення інституту медіації, яке полягає у врегулюванні спору й прийнятті рішення по суті конфлікту на засадах добровільності й конфіденційності, що ґрунтуються на правових принципах. Ураховуючи методи вирішення конфліктів, виникає потреба в комплексному вивченні процедури врегулювання конфлікту з участю медіатора й проблем правового врегулювання медіації в Україні й урахуванні світового досвіду функціонування медіації в європейських країнах.

Дослідження розвитку медіації та процедури її здійснення, проведення та припинення, а також аналізу основних її принципів та ознак має важливе теоретичне й практичне значення.

Теоретико-правовому аналізу інституту медіації, його становленню на етапі інтеграційних процесів України й аналізу зарубіжного досвіду правового забезпечення присвячено праці вчених-цивілістів, зокрема О. Білінської, І. Верес, Т. Водоп'ян, М. Дякович, Т. Кисельова, В. Поліщук, Ю. Притики, А. Тарнавської, А. Туманянц, В. Цимбалюк; історичним аспектам розвитку інституту медіації та сучасним тенденціям його розвитку, а також імплементації процедури медіації в українське законодавство присвячено праці Є. Бідного, Н. Боднарчук, Н. Крестовської, С. Сергеева, І. Ясиновського, О. Шайди й інших, проте питання вдосконалення застосування медіації під час вирішення конфліктів не отримало достатньої уваги з боку науковців.

Мета статті. Метою статті є аналіз сутності й механізму проведення процедури медіації, визначення досвіду європейських країн і проблем правового регулювання медіації в Україні.

Виклад основного матеріалу. У кожному історичному періоді можна віднайти приклад використання медіації, тому що традиційно змагальне розв'язання спорів загострює та погіршує відносини між сторонами, а судові рішення задовольняє лише одну зі сторін чи не влаштовує жодну. Для альтернативного врегулювання конфлікту прийнято застосовувати медіацію, тобто використувати допомогу третьої сторони для розв'язання спору між конфліктуючими сторонами з метою їх примирення. У Стародавній Греції дрібні спори вирішувалися за участі дієтетів (суд посередників), який складався з трьох найрозумніших і найсправедливіших громадян. У Стародавньому Римі законодавчо було закріплено інститут посередництва, який мав назву "mediator". Саме цю назву використовують і нині, а отже, із часів римського права бере витоки медіація, яка впевнено укріплюється натеper як один із видів альтернативного вирішення спору, в основі якого лежить необхідність мирного й компромісного розв'язання конфлікту. З кінця ХХ століття медіація активно використовується та набуває поширеного застосування у всьому світі. Чимало науковців акцентують на законодавчому закріпленні медіації в 1976 році після конференції в Сан-Пауло на честь Роско Паунда.

Наприкінці 80-х і початку 90-х років ХХ століття було здійснено спроби застосування медіації і в Україні під час страйку шахтарів у Донецькій і Луганській областях. Проте медіація так і не отримала широкого застосування в зазначений період у зв'язку з економічною кризою 90-х років і численними спробами побудови української держави. Проте, незважаючи на тодішню складну політичну й економічну ситуацію, медіація все ж таки постала певним знаменом в українському законодавстві. У Законі України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» від 03 березня 1998 року [12] передбачено, що сторони можуть використувати незалежного посередника, основним завданням якого є взаємодія між сторонами, щодо яких виник спір, і проведення переговорів, що за своєю метою уподібнено до діяльності медіатора. У 2014 році Україна остаточно обрала вектор напряму на міжнародній арені, закріпивши свої прагнення в Конституції. Тому на етапі Євроінтеграційного процесу була створена громадська організація «Національна асоціація медіаторів України», метою якої став розвиток і поширення медіації на теренах держави. У 2017 році ця громадська організація розробила «Кодекс етики медіатора», в основу якого покладено норми міжнародно-правових актів.

У порівнянні з європейськими країнами процес впровадження медіації в правовий простір України здійснюється повільними темпами. Усі причини такого сповільнення можна виокремити в групи:

– присутність морально-етичних проблем за наявності низького рівня правової культури суспільства;

– присутність психологічних проблем, котрі зумовлені неготовністю громадян до пошуку компромісів, і безпосередньо сам менталітет;

– присутність фінансових проблем, тому що для українського простору не характерне достатнє виділення фінансування для проєктів із запровадження медіації;

– наявність правових проблем, які пов'язані з відсутністю законодавства з урегулювання здійснення процедури медіації.

Цю класифікацію причин проаналізуємо детальніше:

1) правова культура суспільства проявляється в знанні й розумінні законодавства держави, усвідомленні порушення законом визначених норм і меж допустимої поведінки й безперервним удосконаленні й пізнанні. Складовою частиною такого процесу є забезпечення альтернативи судочинства й використання медіатора для вирішення конфлікту (спору). Власне, низька правова культура населення і стає збудником здійснення правової реформи;

2) альтернативні способи вирішення конфліктів (спорів) непопулярні в суспільстві, оскільки не увінчані достатнім рівнем довіри в населення. Для зарубіжних країн характерне усвідомлення суспільством потреби в запровадженні альтернативи судочинству, що своєю чергою є поштовхом до розвитку медіації та її становлення. Тому першочерговим завданням органів державної влади й громадських організацій у такій сфері є інформування населення про перспективи й переваги медіації та створення атмосфери суспільної довіри до такої альтернативи розв'язання конфліктів;

3) недостатня поінформованість суспільства про медіацію ускладнює процес її імплементації в правовий простір держави. Респонденти одного із соціологічних досліджень називали чинники, які можуть заважати впровадженню медіації, і одне із чільних місць посідає недостатнє ознайомлення суспільства з такою процедурою [3, с. 75];

4) неготовність населення до пошуку компромісів проявляється через поширення думки, що пошук компромісу – це слабкість. Проте суть медіації полягає не в погодженні зі своєю неправотою, а у вирішенні конфлікту в добровільному порядку й із психологічною готовністю до такого виду врегулювання та пошуку компромісу;

5) не секрет, що будь-які нововведення та реформування в державі потребують державних асигнувань і фінансової підтримки. Для розвитку медіації та її ефективного застосування розвиток неможливий;

6) політичне й економічне становище України увінчане першочерговими проблемами, які потребують розв'язання. Однозначно, це встановлення миру й забезпечення територіальної цілісності. Попри те існує і задовніла проблема неефективності судової влади. Саме тому впровадження медіації як альтернативного методу вирішення спору внесла б позитивні корективи до розв'язання проблеми;

7) найбільшою проблемою все ж є відсутність спеціальної правової норми, яка б привела до впровадження, поширення та застосування медіації. Проєкт Закону України «Про медіацію» [11] 15 липня 2020 року було прийнято в першому читанні, він готується до другого читання. Безумовно, однією з переваг законопроєкту є визначення медіації як добровільної та позасудової, що відповідає загальним принципам медіації, які визначені Директивою Європейського парламенту й Ради № 2008/52/ЄС «Про деякі аспекти посередництва (медіації) в цивільних і комерційних справах» [4].

Науковці вважають, що поняття «медіація» походить від грецького слова "medos" – нейтральний, незалежний від сторони [9, с. 135].

Кожен у межах свого розуміння може дати дефініцію поняттю. У проєкті Закону України «Про медіацію» поняття медіація визначають як «добровільну, позасудову, конфіденційну, структуровану процедуру, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються врегулювати конфлікт (спір) через переговори [11].»

Варто звернути увагу на те, що в міжнародному праві медіація – це посередництво третьої незацікавленої держави в міжнародному праві суб'єктів міжнародного права; у приватному праві – один з альтернативних методів вирішення конфлікту, згідно з яким незацікавлений посередник (медіатор) допомагає конфліктуючим сторонам дійти консенсусу шляхом переговорів. Водночас рішення приймає не медіатор, а сторони конфлікту [15, с. 101].

Отже, під поняттям «медіація» розуміють добровільний і конфіденційний спосіб вирішення конфліктної ситуації, де медіатор у ході структурованої процедури допомагає учасникам конфлікту вступити в прямі перемовини з метою вироблення спільного рішення щодо проблеми [1, с. 158].

Для встановлення особливостей медіації слід проаналізувати її ознаки, які відрізняють її від інших альтернативних методів вирішення спорів:

1) добровільність вибору процедури медіації конфліктуючими сторонами;

2) альтернативність медіації щодо судового розгляду. Слід зауважити, що медіація є альтернативою як юрисдикційних, так і не юрисдикційних форм захисту порушеного права. Проте добровільність є ознакою всіх позасудових способів вирішення спорів, а отже, не варто вважати це за ознаку, яка притаманна лише медіації [8, с. 144];

3) також однією з ознак є залучення третьої сторони – медіатора, котрий володіє певними навичками, освітою, яка допоможе конфліктуючим сторонам примиритися, сприяє налагодженню відносин між сторонами, намагається зарадити сторонам дійти порозуміння;

4) для медіації характерна конфіденційність, котра означає, що будь-яка інформація, відома медіаторові, який здійснює медіацію, не може набути розголосу;

5) медіація – структурована процедура, яка містить певні стадії медіаційного процесу.

Механізм процедури медіації будуватиметься насамперед на системі певних вихідних положень і правових ідей.

Принципи медіації – це ключові засади, керівні положення та правові перспективи, що виступають основою для здійснення процедури медіації та сприяють ефективному розв'язанню конфлікту між сторонами й досягненню позитивного результату.

Традиційно в правовій науці всі принципи умовно можна поділити на загальноправові, міжгалузеві й правові. Така класифікаційна закономірність притаманна й для медіації. До загальноправових принципів можна віднести класичні принципи, які містять засади правової системи: законності, верховенства права, гуманізму, демократизму, рівності перед законом тощо. Через те, що медіація виступає альтернативною формою розв'язання спору, вона може регулюватись нормативно-правовими актами, які контролюють порядок провадження у справах. У такому випадку на медіацію мають вплив процедурні принципи: диспозитивності, процесуальної рівності учасників перед законом, поєднання гласності й конфіденційності, об'єктивної істини тощо [10, с. 88н]. Щодо конкретно-правових принципів, то їх приблизний перелік можемо знайти в статті 3 проекту Закону України «Про медіацію» [11], де закріплені принципи добровільності, конфіденційності, незалежності й нейтральності медіатора, неупередженості медіатора, самовизначення та рівності прав сторін медіації.

Можна також навести й іншу класифікацію, враховуючи законопроект «Про медіацію» та науковий-практичний доробок медіаторської спільноти. Умовно всі принципи можна поділити на організаційні (характеризують особливості проведення медіації та статус її учасників) і процедурні (характеризують порядок проведення процедури). До організаційних принципів можна віднести принципи добровільності, поінформованості, нейтральності, незалежності й неупередженості. Процедурними принципами є конфіденційність, рівність, структурованість, активність і самовизначення [7, с. 111–112].

У червні 2004 року в Брюсселі був прийнятий «Європейський кодекс етики медіаторів» [5] (далі – ЄКЕМ), де окрім вищезгаданих базових принципів (конфіденційність, добровільність, рівність, нейтральність) також визначають ще й такі принципи, як компетентність медіатора (п. 1 ЄКЕМ) і справедливість процесу медіації (п. 3.2 ЄКЕМ).

У країнах Європейського Союзу спори, які знаходяться в судових інстанціях і передаються до медіаторів, становлять приблизно 80% і вирішуються саме завдяки медіації в досудовому порядку, що говорить про досить високий рівень ефективності самої медіації. Нині Україна крокує тим шляхом, який вже пройшли європейські країни свого часу, тому доцільно аналізувати й переймати їхній досвід становлення медіації. Правове регулювання медіації в європейських країнах можна умовно поділити на три групи: ринково-договірні, саморегулюючі й законодавчорегулюючі. У першій групі медіація проводиться без втручання держави. Роль медіатора полягає в допомозі сторонам дійти згоди. Допомога його базується на умовах угоди, яка має статус цивільно-правової. У другій групі медіатори самостійно групуються в об'єднання чи входять в організації медіаторів і здійснюють урегулювання конфліктів між сторонами. Щодо механізмів третьої групи, то відносини медіаційного процесу закріплені в нормативно-правових актах загальних і спеціальних і в загальному галузевому законодавстві (окремі розділи або ж норми про медіацію – у процесуальних кодексах) [6, с. 229–230].

Щодо конкретних прикладів європейських держав, що запровадили медіаційне вирішення спорів, то цікавий досвід Австрії, Німеччини, Франції, Бельгії та Польщі.

Зокрема, в Австрії медіація є важливою складовою частиною правової системи. У 2004 році був прийнятий Федеративний закон про медіацію в цивільних спорах, який характеризується глибоким правовим регулюванням такої процедури. Основним принципом став принцип конфіденційності, метою якого є забезпечення гідного рівня довіри між сторонами та їх психологічного комфорту. Цей закон передбачає відповідальність у вигляді штрафу чи позбавлення волі до шести місяців. Слід зацентувати, що проект Закону України «Про медіацію» теж передбачає відповідальність за недотримання конфіденційності. Існує також особлива практика в сімейних справах: медіація проводиться одночасно двома медіаторами, що переважно відрізняються за гендерною ознакою: один має юридичну освіту, а другий – освіту в психолого-соціальній сфері [14, с. 57].

У Німеччині відсутній спеціальний закон, проте це аж ніяк не заважає успішному впровадженню та застосуванню медіації. Саме завдяки медіації відсоток вирішення справ є більш ніж вагомим, а в навчальних закладах (юридичних факультетах) діє постійний курс «Медіація», що позитивно впливає на її поширення та застосування в процесуальних процесах.

Натепер практика Німеччини дуже цікава для України, оскільки Закон України «Про медіацію» є лише в проекті. У 2021 році в Німеччині з'явився закон «Про розвиток медіації та інших засобів позасудового вирішення спорів». Він став продовженням імплементації Директиви Європейського парламенту й Ради № 2008/52/ЄС «Про деякі аспекти посередництва (медіації) у цивільних і комерційних справах» [4]. Як для австрійського, так і для німецького законодавства фундаментальним визначено принцип конфіденційності. У Німеччині медіатором може виступати й адвокат. У такому випадку він здійснює медіаторську роботу в окремі дні від адвокатської практики.

Важливий для України досвід Польщі, тому що Україна слідує добрим прикладам держави-сусіда, а аналіз механізму медіації досить цікавий. Польща була однією з тих перших країн, котрі імплементували медіацію у своє законодавство шляхом внесення змін до Кримінального процесуального кодексу. Із цим скоріш за все пов'язано те, що

найбільше медіація використовується саме у сфері кримінального права. Згодом були внесені зміни до Цивільного процесуального кодексу у 2005 році. Також цікаве й прогресивне положення про те, що в разі досягнення мирової угоди в межах медіації, санкціонованої судом, позивачу у справі повертається три чверті сплаченого судового збору [2, с. 23]. У Польщі також існують вимоги до медіатора щодо наявності в нього необхідних знань і навичок у сфері психології. Безумовно, здобуття знань у сфері психології для медіатора – це радше необхідність, оскільки робота з конфліктами між людьми вимагає знань психології конфлікту й психології людини. Попри те, що медіація в Польщі перебуває на досить високому рівні, все ж таки вона постійно розвивається та поширюється, оскільки про неї дізнається все більше й більше громадян, які відчувають довіру до неї.

У Франції та Бельгії, як і, зокрема, у Німеччині, медіація зародилась із практики, а нормативно-правові акти, що регулюють цю процедуру, з'явилися пізніше. Передумовою розвитку практики послужив принцип доцільності порушення кримінального переслідування та широке застосування інституту відмови від нього за мотивами його недоцільності. Застосовуючи альтернативу кримінальному переслідуванню, законодавець прагне не лише пом'якшити репресивний характер кримінального права, а й боротись із наслідками великої кількості кримінально караних діянь, котрі залишились без переконливої реакції з боку держави. Медіація як послуга доступна як для повнолітніх, так і для неповнолітніх правопорушників, і застосовується за дуже широким колом справ із невеликою кількістю формальних обмежень. Бажаним результатом є визнання правопорушником своєї вини й відшкодування завданих збитків матеріально. Яким би не був результат такої процедури, про нього повідомляють прокуророві, котрий приймає рішення про порушення чи закриття кримінальної справи. Для Франції характерне те, що функції медіатора покладаються на незалежну громадську організацію, котра не має безпосереднього відношення до системи кримінальної юстиції. Проте медіатори організації повинні бути акредитовані прокурором, після чого можуть укласти контракт із Міністерством юстиції Франції щодо надання послуг медіації [13, с. 167–169]. У Бельгії ж навпаки: обов'язки медіатора покладаються на прокуратуру. Також досить цікаве те, що у Франції послуга медіації надається безкоштовно, оскільки фінансується державою, а більшість медіаторів (близько 70%) є волонтерами.

Отже, можна зробити висновок, що відсутність спеціального законодавства не є кардинальною проблемою, адже, як показує практика європейських країн, використання процедури медіації можливе й без нього. Проте безсумнівне те, що з трьох груп механізмів правового регулювання саме законодавче регулювання оптимальне для України, оскільки наявність спеціального законодавства й внесення змін до загального галузевого законодав-

ства мала б підвищити рівень довіри громадян до такої процедури. Важливе також впровадження медіації як обов'язкової дисципліни у вищих навчальних закладах, як у Німеччині, щоб молоді правники мали змогу детально ознайомитись із такою процедурою, що також сприятиме появі нових висококласних медіаторів.

Висновки. У всіх історичних періодах можна знайти приклади застосування медіації, яку можна розглядати у двох аспектах: як соціальне та як правове явище. Якщо розглядати медіацію як соціальне явище, то вона існує вже дуже давно. Якщо ж говорити про медіацію як про правове явище, то вона має свій чіткий історичний відлік: більшість науковців схиляються до того, що законодавче становлення медіації датується з 1976 року після конференції на честь Роско Паунда в Сан-Пауло, де професор Франк Сандер, який вважав, що, хоча суд є універсальним методом вирішення конфлікту, але часто він буває неефективним, і запропонував концепцію «судочинства з багатьма дверима», яка передбачала створення ефективних альтернатив.

У літературі існують різні думки щодо походження поняття «медіація», і тому кожен у межах свого розуміння може дати своє визначення, проте, провівши аналіз змісту поняття, під ним ми розуміємо добровільний, конфіденційний спосіб вирішення конфліктної ситуації, де медіатор у ході структурованої процедури допомагає учасникам конфлікту вступити в перемовини з метою пошуку варіантів рішення. З визначення можна виокремити основні ознаки медіації: добровільність, конфіденційність, альтернативність щодо судового розгляду, структурованість процедури, втручання третьої сторони – медіатора, який сприяє налагодженню контакту між сторонами. Механізм медіації будується насамперед на системі певних вихідних положень і правових ідей – принципів. Традиційно всі принципи можна поділити на загальноправові, міжгалузеві й конкретно-правові, проте саме останні відіграють ключову роль для медіації. Умовно їх можна класифікувати на організаційні – добровільності, поінформованості, нейтральності, неупередженості й незалежності – і процедурні – конфіденційності, рівності, структурованості, активності й самовизначення. У 2014 році Україна визначила свій вектор руху на міжнародній арені, обравши Євроінтеграцію. Тому на його початку була створена громадська організація «Національна асоціація медіаторів України», метою якої є розвиток і поширення медіації. У 2017 році ця громадська організація розробила «Кодекс етики медіатора», в основу якого покладено міжнародно-правові акти, котрі регулюють цю сферу діяльності.

Нині медіація в Україні перебуває на початковому етапі розвитку, оскільки існує низка проблем, які сповільнюють цей процес. Досвід європейських країн проілюстрував, що функціонування медіації можливе й без спеціального закону, проте, безперечно, його наявність значно підвищує рівень довіри громадян до такої процедури, що сприяє її частішому використанню.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белінська О. Медіація – альтернативне вирішення спорів. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2001. № 1 (5). С. 158–173. URL: http://vru.gov.ua/Docs/visnik05_12.pdf
2. Бідний Є. Павленчик М. Хто не домовляється – той платить, або іноземний досвід медіації. *Юридична газета*. № 45 (544). 15 листопада 2016 р. С. 22–23. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/publications/2016/yur-gazeta.pdf>
3. Водоп'ян Т. Медіація як метод вирішення соціально-політичних конфліктів: досвід окремих країн та перспективи для України : дис. ... магістра : 054. Київ, 2018. 100 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/27330/1/Vodopian_magistr.pdf
4. Директива Європейського парламенту і Ради № 2008/52/ЄС про деякі аспекти посередництва (медіації) в цивільних та комерційних справах, м. Страсбург, 21 травня 2008 р. *База даних «Законодавство України»*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a95#Text
5. Європейський кодекс етики медіаторів. *Decisionlab* : вебсайт. URL: https://decisionlab.com.ua/DLfiles/European_Code_of_Conduct_for_Mediators_UA.pdf
6. Кисельова Т. Правове регулювання відносин із надання послуг медіації у зарубіжних країнах. *Право України*. 2011. № 11–12. С. 225–245. *Український Центр Медіації* : вебсайт. URL: http://ukrmediation.com.ua/files/Pravo_Ukrainy_11-12_2011_page_225-245.pdf
7. Медіація у професійній діяльності юриста : підручник / Н. Крестовська, Л. Романадзе. Одеса : Екологія, 2019. 462 с. URL: <http://namu.com.ua/ua/downloads/pidrychnik-dlya-uristov/pidrychnik%20z%20mediacii.pdf>
8. Кривенко Д. Ознаки медіації як способу вирішення трудових спорів. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2020. № 1 (39). С. 143–153. URL: <http://app.snu.edu.ua/index.php/actual-law/article/view/108/10>

9. Поліщук М. Поняття медіації як альтернативного методу вирішення спорів. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2014. Вип. 65. С. 134–139. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=dip_2014_65_22.
10. Притика Ю. Зміст та класифікація принципів медіації. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2010. № 10. С. 86–92. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=bmju_2010_10_13.
11. Про медіацію : Проект Закону України від 19 травня 2020 р. № 3504. *База даних «Законодавство України»*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877.
12. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) : Закон України від 3 березня 1998 р. № 137/98-ВР / *Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 34. Ст. 227. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137/98-вр#Text>.
13. Тарнавська А. Становлення інституту медіації в умовах євроінтеграційних процесів України. *Публічне право*. 2015. № 1. С. 211–218. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=pp_2015_1_31.
14. Туманянц А. Медіація в сучасній європейській практиці: досвід Франції та Бельгії. *Проблеми законності* : респ. міжвід. наук. зб. Харків, 2007. Вип. 90. С. 166–170. https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12149/3/Tumanync_166-170.pdf.
15. Ясиновський І. Імплементация процедури медіації в українське законодавство: теоретико-правовий аналіз : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2016. 295 с. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/211/1/diser_iasynovskyi.PDF.